

Mr Paul Orders
Prif Weithredwr
Cyngor Sir Caerdydd
Neuadd y Sir
Glanfa Iwerydd
Bae Caerdydd
CF10 4UW

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

17 Ebrill 2015

Annwyl Mr Orders

Hysbysiad ysgrifenedig ffurfiol a roddir o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006: Gwybodaeth Ychwanegol Angenrheidiol

Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch ichi unwaith eto am roi ymateb prydlon i'm Hanghenion Gweithredu, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â chanfyddiadau fy Adolygiad o Gartrefi Gofal.

Erbyn hyn, rwyf wedi cael cyfle i adolygu pob ymateb gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad ac rwyf wedi amgáu fy arfarniad o'ch ymateb chi.

Os codoch chi gwestiynau penodol ynghylch fy Anghenion Gweithredu, mae fy ymateb i'r rhain wedi'i atodi.

Wrth ddadansoddi'r ymatebion a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni.

Ar y cyfan, rwy'n siomedig ar eich ymateb gan ei fod yn awgrymu diffyg ffocws ar y canlyniadau yr wyf yn ceisio'u sicrhau ar ran pobl hŷn a'i fod mewn llawer o achosion yn cynnig ychydig yn unig o wybodaeth imi mewn perthynas â chamau pendant sydd gennych ar eu hanner neu yr ydych yn bwriadu eu cymryd er mwyn cyflawni'r canlyniadau hyn.

Fel y gwelwch o'm dadansoddiad i, rwyf wedi nodi'n glir a yw pob elfen yn eich ymateb yn 'dderbyniol', yn 'rhannol' (angen rhagor o wybodaeth) neu'n 'annerbyniol'. Mae 'derbyniol' yn golygu bod lefel y sicrwydd sydd wedi'i roi imi ar sail yr wybodaeth a roddwyd yn ddigonol; mae 'rhannol' ac 'annerbyniol' yn golygu bod arna i angen rhagor o wybodaeth er mwyn cael fy sicrhau y bydd yr Angen Gweithredu'n cael ei roi ar waith ac y bydd y canlyniad arfaethedig yn cael ei gyflawni.

Pan wyf wedi dod i'r casgliad bod elfen yn eich ymateb naill ai'n rhannol neu'n annerbyniol, mae arna i angen rhagor o wybodaeth neu ymagwedd ddiwygiedig er mwyn cael fy modloni bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â'r Angen Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol er mwyn cyflawni'r newid angenrheidiol. Dylech ddarparu'r wybodaeth hon imi erbyn **dydd Gwener 15 Mai 2015**, yn unol â'r amserlenni a bennir yn Neddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006. Os nad ydych yn glir ynglŷn ag unrhyw agwedd ar eich ymateb, yn arbennig felly beth fyddai'n rhoi'r lefel sicrwydd rwy'n chwilio amdani, neu os oes gennych gwestiynau manwl am yr Anghenion Gweithredu, mae croeso ichi gysylltu â mi.

O dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006, mae'n ofynnol imi gadw cofrestr o'r ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â'r dadansoddiad o bob ymateb. Byddaf hefyd yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i'n credu, ar sail yr wybodaeth bellach a fydd yn dod i law, y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu. Yn ychwanegol at gyhoeddi'r wybodaeth ar fy ngwefan, byddaf hefyd yn gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol, o ran trosolwg o'r camau sydd ar eu hanner a'r camau y mae'r cyrff unigol sy'n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd.

Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth, cysylltwch â'm Cyfarwyddwr Llesiant a Grymuso, Daisy Cole, ar 08442 640670.

Yn gywir

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Cyngor Sir Caerdydd

Angen Gweithredu 1.6

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

1.6 Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol:

- pan fo pobl hŷn mewn perygl, neu yn dioddef camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol.
- lle mae cartref gofal yn cau neu berson hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid.
- pan fo person hŷn angen cymorth i'w helpu i adael yr ysbyty.

Yn achos y rhai sydd â chapasiti anwadal neu anawsterau cyfathrebu, dylai hwn fod yn eiriolaeth na chyfarwyddir.

Pan fo pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, mae'n rhaid i breswylwyr gael mynediad i eiriolaeth na chyfarwyddir.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos diffyg manylion a sylwedd o ran rôl eiriolwyr. Yr unig beth y mae'r ymateb yn ei ddatgan ydy bod yr Awdurdod Lleol yn rhagweithiol wrth gyflwyno a defnyddio gwasanaethau eiriolaeth i unigolion, sy'n cynnwys Eiriolwyr Annibynnol Galluedd Meddyliol (IMCAs) ac y bydd yn parhau i weithio mewn partneriaeth ag asiantaethau eiriolaeth.

Does yna ddim manylion nac enghreifftiau penodol wedi'u darparu o ran deilliannau i bobl hŷn, a does yna ddim manylion ynghylch diffygion neu fylchau a dim cynllun gweithredu wedi'i amlinellu. Byddai'r ymateb yn well pe bai yna gynllun gweithredu, llinell amser ac enwau swyddogion atebol i ddarparu sicrwydd y caiff yr Angen hwn ei gyflawni.

Angen Gweithredu 2.2

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

2.2 Mae gan bobl hŷn fynediad i wasanaethau arbenigol a, phan fo hynny'n briodol, i ofal amlddisgyblaethol a ddyluniwyd i gefnogi adsefydlu yn dilyn cyfnod o afiechyd.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos diffyg ymwybyddiaeth o'r amrediad o wasanaethau gofal amlddisgyblaeth a gwasanaethau arbenigol sydd ar gael ar hyn o bryd. Dywed y Cyngor y bydd yn parhau i weithio mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd Prifysgol i sicrhau bod gan unigolion fynediad parhaus i wasanaethau arbenigol a gofal amlddisgyblaeth fel bod unigolion yn gallu cael eu hadsefydlu mewn cartrefi gofal a gwneud y mwyaf o'u hannibyniaeth a'u hansawdd bywyd. Caiff hyn ei fonitro trwy broses adolygu a thrwy annog defnyddwyr gwasanaethau a'u gofalwyr teuluol i roi adborth.

Er hynny, ychydig yn unig o fanylion sydd yn yr ymateb am wasanaethau unigol a/neu ymarferion gwaith a deilliannau gwirioneddol i bobl hŷn.

Does dim gwybodaeth yn yr ymateb chwaith ar fylchau, diffygion a dim dadansoddiad o'r gwasanaethau cyfredol. Byddai'r ymateb yn well pe bai yna gynllun gweithredu, llinell amser ac enwau swyddogion atebol i ddarparu sicrwydd y caiff yr Angen hwn ei gyflawni.

Angen Gweithredu 3.2

Casgliad Cychwynnol – Annerbyniol

3.2 Mae holl weithwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia sylfaenol fel rhan o'r drefn gynefino, ac mae'r holl staff gofal a rheolwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia ychwanegol yn barhaus fel rhan o ddatblygu eu sgiliau a'u cymhwysedd, ac mae hyn yn elfen benodol o oruchwyllo ac asesu perfformiad.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn darparu trosolwg o'r ddarpariaeth gyfredol, ond dim dadansoddiad o ddiffygion neu fylchau o ran darparu gwasanaethau. Yn hytrach mae'n datgan y bydd yn craffu ar lefelau

hyfforddiant staff perthnasol wrth fonitro perfformiad mewn cartrefi i sicrhau y cydymffurfir â'r lefelau hyfforddi newydd trwy'r broses ymsefydlu a hyfforddi parhaus.

Mae'n ymddangos nad yw'r ymateb yn dangos dealltwriaeth o ba hyfforddiant dementia sydd ar gael, pam mae hynny'n bwysig a sut y dylid ei ddefnyddio.

Gellid gwella'r ymateb â dadansoddiad clir o'r hyfforddiant sydd ar gael a sut mae'r Awdurdod Lleol yn bwriadu gweithio gyda'r sector cartrefi gofal i ddarparu sicrwydd y caiff yr angen gweithredu hwn ei gyflawni mewn gwirionedd. Hefyd, ychydig yn unig o dystiolaeth sydd ar gael o sut y mae hyfforddiant cyfredol yn cael ei roi ar waith a sut mae staff gofal yn cael eu galluogi i gefnogi pobl sydd â dementia.

Angen Gweithredu 3.3

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

3.3 Dylid cymryd camau o ddifrif i annog defnyddio cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal, yn cynnwys prosiectau pontio'r cenedlaethau, a chefnogi preswylwyr i ddal eu gafael ar gyfeillgarwch sy'n bodoli. Mae'n rhaid i hyn gynnwys sicrhau mynediad parhaus i gefnogaeth sy'n seiliedig ar ffydd ac i gymunedau diwylliannol penodol.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos rhywfaint o ddealltwriaeth o bwysigrwydd cyfeillio, gan ddatgan y bydd yn gweithio gyda darparwyr trwy Gymdeithas Darparwyr Cartrefi Preswyl a Chartrefi Nyrsio Caerdydd a chartrefi gofal unigol i ddatblygu a gweithredu cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal. Ond, nid yw'n disgrifio beth ydy'r cynlluniau hynny, beth y gallen nhw fod na sut y byddan nhw'n cael eu gweithredu.

Mae'r ymateb hefyd yn nodi bod y Cyngor wrthi'n datblygu ac yn ehangu ei drefniadau comisiynu gyda chyrrff y trydydd sector ac y bydd yn sicrhau bod y ffrwd waith hon yn cael ei dwyn ymlaen yn y rhaglen waith honno.

Mae yna rywffaint o gyfeirio at ysbrydolrwydd a ffydd yn ymateb y Cyngor wrth iddo ddatgan y bydd y Cyngor, trwy reolaeth brosesau parhaus rheoli ac adolygu achosion, yn sicrhau bod anghenion unigolion yn cael eu diwallu'n gywir yn amgylchedd y cartref gofal, gan gynnwys mynediad i gymorth wedi'i seilio ar ffydd a chynnal cyfeillgarwch cyn dod i'r cartref gofal.

Mae'r Cyngor hefyd yn nodi bod pobl hŷn yn derbyn cefnogaeth i gadw eu cyfeillion cyfredol a'u cysylltiadau cymdeithasol ystyrllon, yn y cartref gofal a'r tu allan iddo. Ond, dydy'r Awdurdod Lleol ddim wedi mynegi dealltwriaeth glir o amrediad ac effaith cynlluniau cyfeillio i bobl hŷn.

Er bod yr ymateb yn darparu trosolwg cadarnhaol sy'n nodi rhywfaint o arferion da, does yna ddim dadansoddiad digonol o'r sefyllfa gyfredol o ran bylchau a diffygion a does yna ddim cynllun gweithredu na swyddog atebol wedi'i enwi i ddarparu sicrwydd y bydd yr Awdurdod Lleol yn cyflawni'r Angen Gweithredu hwn mewn gwirionedd.

Angen Gweithredu 5.6

Casgliad Cychwynnol - Derbyniol

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal ble mae Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu barhaus ynghylch yr ansawdd bywyd neu'r gofal a ddarperir i breswylwyr a/neu dorri hawliau dynol o bosibl.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio rheolwyr cartrefi gofal profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, er mwyn darparu cefnogaeth ddwys a thrawsffurfiol er mwyn codi safonau ansawdd bwyd a gofal i breswylwyr yn ogystal ag atal a lliniaru risgiau i ddiogelwch yn y dyfodol.

Dylai'r gwasanaeth hefyd ddatblygu ystod o adnoddau a deunyddiau hyfforddi er mwyn cynorthwyo cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwelliannau parhaus.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn dangos parodrwydd i gydymffurfio â'r angen. Mae'r ymateb hefyd yn dangos y bydd yr Awdurdod Lleol yn mynd ymhellach na'r angen, gan ddatgan y bydd yn gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru, y Bwrdd Iechyd Prifysgol, AGGCC, a darparwyr cartrefi gofal i ddatblygu Gwasanaeth Gwella Cenedlaethol lle mae pob asiantaeth wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu barhaus ynglŷn â'r ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir i unigolion.

Mae'r Awdurdod Lleol yn cefnogi cynnydd ac yn credu bod cyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer tîm Gwella Cenedlaethol yn hanfodol gan fod hyn yn ddull effeithlon o rannu polisïau ac arferion ar draws Cymru er budd pobl hŷn mewn cartrefi gofal.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn datgan y bydd yn sicrhau bod systemau cyfredol i fynd i'r afael â pherfformiad gwael trwy'r broses Pryderon Cynyddol yn cael eu mireinio i redeg o fewn y trefniadau newydd.

Angen Gweithredu 6.2

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywyd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau y gweithredir ar y pryderon a leisir ganddynt.

Dylai adroddiadau blynyddol gael eu llunio ar sut mae adborth parhaus pobl hŷn wedi'i ddefnyddio i sbarduno gwelliant parhaus (gweler cam 6.10).

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos rhywfaint o ddealltwriaeth o bwysigrwydd gwrandao ar leisiau pobl hŷn a sicrhau bod camau'n cael eu cymryd ynglŷn â'r materion a godir. Ond, mae'r ymateb hwn braidd yn annelwig a chyffredinol gan ddewis ail-eirio'r Angen Gweithredu yn unig heb ddarparu sicrwydd y bydd yr Awdurdod Lleol yn cyflawni'r Angen hwn mewn gwirionedd.

Does yna ddim cyfeiriad at ansawdd bywyd y preswylwyr a does yna ddim manylion yn yr ymateb ynghylch sut mae'r Awdurdod Lleol yn bwriadu defnyddio canfyddiadau'r Adolygiad i wella bywydau pobl hŷn mewn cartrefi gofal.

Does yna ddim tystiolaeth yn yr ymateb i ddangos sut y caiff adborth pobl ei ddefnyddio i ddylanwadu ar newid.

Angen Gweithredu 6.7

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

6.7 Datganiadau Ansawdd Blynyddol yn cael eu cyhoeddi gan Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas ag ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal a gomisiynir a chartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. Dylai hyn gynnwys:

- argaeledd eiriolaeth annibynnol mewn cartrefi gofal
- ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn, yn cynnwys cyfeiriad penodol at
- bobl hŷn sy'n byw â dementia a/neu sy'n colli defnydd o synhwyrâu
- sut mae hawliau dynol pobl hŷn yn cael eu cynnal mewn cartrefi gofal ar draws yr Awdurdod Lleol safbwyntiau pobl hŷn, eiriolwyr ac aseswyr lleyg ynghylch yr ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir mewn cartrefi gofal
- lleoliad daearyddol cartrefi gofal

Dylai manylion ychwanegol ynghylch gofynion adrodd yn ôl gael eu cynnwys fel rhan o'r Bil Rheoleiddio ac Archwilio.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos ymrwymiad i gyhoeddi Datganiadau Ansawdd Blynyddol. Ond, er gwaethaf yr ymrwymiad cychwynnol hwn, dydy'r ymateb ddim yn delio â sut y caiff yr angen adrodd penodol ei ddiwallu.

Mae'r ymateb hefyd yn datgan nad oes gan yr Awdurdod Lleol unrhyw gartrefi gofal mwyach sy'n cael eu rhedeg gan yr Awdurdod Lleol, sydd o bosibl yn dangos diffyg dealltwriaeth mewn perthynas â'r angen hwn sy'n gymwys i'r holl breswylwyr sy'n byw mewn cartrefi gofal yng Nghaerdydd ac i leoliadau wedi'u comisiynu mewn mannau eraill.

Mae angen rhagor o fanylion i roi sicrwydd y bydd yr Awdurdod Lleol yn cyflawni'r angen hwn mewn gwirionedd.